

Утвърден от Общински съвет - Любимец
с решение № /, на основание
чл. 196, ал. 3 от Закона за предучилищното
и училищно образование.

Проект!

А Н А Л И З

на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Любимец

(по чл. 196, ал. 1 на Закона за предучилищно и училищно образование)

1. Въведение

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет, който се гарантира чрез прилагането на основополагащи принципи:

- ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
- запазване и развитие на българската образователна традиция;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
- ангажираност на държавата, общините и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците- обща и допълнителна.

Подкрепата на личностното развитие в системата на предучилищното и училищното образование, осъществявана от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, специализирани обслужващи звена) се основава на самостоятелно разработени и прилагани политики, чиито основни принципи са:

- изграждане на позитивен организационен климат чрез създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост към всички участници в образователния процес;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, върху основата на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите;
- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните предизвикателства, цели и дейности.

Подкрепата за личностно развитие се предоставя на всяко дете и ученик, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им и е в съответствие с индивидуалните им образователни потребности.

Аналитичният доклад е етап от процеса на създаване на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Хасково. Изработен е от Оперативен екип, определен със заповед на кмета, в чийто състав участват представители на Общинска администрация, Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, детска градина, училища. Обхваща годините 2019, 2020.

Оценката на потребностите е важна, за да се очертае актуална картина на нуждите от подкрепа за личностно развитие и на възможностите за предоставянето ѝ.

2. Състояние и предизвикателства

2.1 Обща картина на образователната система в община Любимец.

2.1.1. Демографско състояние.

По данни от преброяването през 2011 г. населението на община Любимец наброява 10 214 души, от които 5069 мъже и 5145 жени. Общината е една от малките общини по население. 7654 души живеят в градския център- град Любимец, а 2560- в селата. Съотношението между градското и селското население оказва съществено влияние върху развитието на региона и икономическия му потенциал.

От съществено значение е и етническият състав. 16,5% от населението на общината принадлежат към ромската етническа група. Това поставя община Любимец на второ място в областта по процентно съотношение на ромите към българите.

През последните години раждаемостта в община Любимец е намаляла, като следва тенденциите, характерни за цялата област. Безработицата, особено сред младите хора, обедняването и влошаването на жизненото равнище са сред основните причини. Търсенето на работа от младото и трудоспособно население в репродуктивна възраст в големите градове води до намаляване броя на населението в общината.

Естественят прираст в община Любимец е отрицателен и е малко над средното равнище за областта. Върху него влияние оказват както икономическите, така и редица социални фактори, свързани с културата и начина на живот.

По данни от служба ГРАО в Общинска администрация-Любимец, отнасящи се до населението с постоянен адрес в община Любимец, съотношението между раждаемост и смъртност за периода 2018г.-2019г. е следното:

Период	Раждаемост	Смъртност
2018г.	92	152
2019г.	73	180

2.1.2. Общинска мрежа от детски градини, училища и обслужващи звена за учебната 2019/2020 година.

На територията на община Любимец функционират една детска градина- ДГ „Рай”, със сгради в административния център и в селата Малко градище и Лозен, и четири училища- три в град Любимец (СУ ”Желязко Терпешев”, НУ ”Христо Ботев” и НУ ”Захари Стоянов”) и едно в село Малко градище (ОУ ”Св. Св. Кирил и Методий”). Три учебни заведения са средищни (НУ ”Христо Ботев”, СУ „Ж. Терпешев”, ОУ ”Св. Св. Кирил и Методий”), а едно е и защитено (ОУ ”Св. Св. Кирил и Методий”- с. Малко градище). В началото на учебната 2019/2020 година броят на децата в ДГ „Рай” е 257. Броят на учениците в учебните заведения е 933.

2.1.3. Детски градини

№	ДЕТСКИ ГРАДИНИ	Брой деца						Брой персонал		
		3-4 годишни		5-6 годишни		общ бр. деца	от тях: бр. деца със СОП	Педагогически специалисти		Непедагогически
		общо	от тях: със СОП	общо	от тях: със СОП			учители	Други (по чл. 211,ал.2 от ЗПУО)	
1	Детска градина „Рай”	134	1	123	1	257	2	20	0	29

2.1.4 Училища

УЧИЛИЩА	Финансиране (общинско, държавно)	бр. ученици						Брой персонал						
		дневна форма на обучение	Задочна форма на обучение	Индивидуална форма на обучение	комбинирана форма на обучение	общо	в т. ч. със СОП	Педагогически специалисти			непедагогически		общо	
								учители	Заети щатове	В т.ч. други (по чл. 211, ал.2 от ЗПУО)	персонал	Заети щатове	персонал	Заети щатове
НУ „Христо Ботев”	общинско	206	0	0	0	206	14	20	20	0	9	9	29	29
НУ „Захари Стоянов”	общинско	171	0	0	0	171	12	19	19	0	8	8	27	27
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	общинско	67	0	0	0	67	0	8	8	0	5	5	13	13
СУ „Желязко Терпешев”	общинско	489	0	0	0	489	18	35	35	0	12	13	47	48

3. Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие

В Закона за предучилищно и училищно образование е отбелязано, че подкрепата за личностно развитие се предоставя на всяко дете и ученик, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им и е в съответствие с индивидуалните им образователни потребности.

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с местните органи и структури и доставчиците на социални услуги (чл.174, ал.1 от ЗПУО).

Във връзка с проучването е нужно очертаване на целевите групи и анализиране на възможностите за предоставяне на подкрепа за личностно развитие.

3.1. Деца и ученици

3.1.1. Брой ученици с изявени дарби и брой ученици, класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания.

През изминалата 2019г. и настоящата 2020г. броят на учениците, участвали в състезания, конкурси расте. Желанието за изява и себедоказване сред децата в начален етап на образование е чувствително по-голямо в сравнение с това на учениците в гимназиален етап. Особеностите на възрастта тук оказват своето съществено влияние. При по-големите вниманието е насочено предимно към спорта, докато при по-малките – към участие в олимпиади и конкурси в областта на науката и изкуствата.

Информацията, подадената от директорите на училищата, ръководителите на спортните клубове в община Любимец, за ученици, участвали и класирани на олимпиади, състезания, конкурси, е следната:

- **СУ „Ж. Терпешев”:**
 - отбор по волейбол момичета до 12 години (12 състезателки), класиран на 4 място в Държавно първенство по волейбол;
 - отбор по волейбол момичета до 15 години (14 състезателки), класиран на 4 място в Държавно първенство по волейбол;
 - отбор по волейбол момичета до 15 години (14 състезателки), класиран на 2 място в „Спортисти от малките селища”.

- **НУ „Хр. Ботев”:**
 - 5 деца са класирани в състезанието „Знам и мога”;
 - 20 ученици са участвали на национално ниво в конкурса на СБНУ;
 - 6 ученици са класирани на общински кръг в националния конкурс за детска рисунка „С очите си видях бедата”.
 - 1 ученик е класиран на първо място в областения кръг на националния конкурс за детска рисунка „С очите си видях бедата”
 - отбор по волейбол момичета до 10 години (16 състезателки), класиран на 4 място в Държавно първенство по волейбол.

- **НУ „З. Стоянов”:**
 - 57 ученици са участвали в националното състезание „Таралеж”;
 - 12 ученици са участвали в олимпиада по математика;
 - 3 ученици са участвали в Коледно математическо състезание;

- 9 ученици са участвали в състезанието „Знам и мога“;
- 6 ученици са участвали в конкурс за детска рисунка „Не на войната по пътищата“
- 5 ученици са участвали в общински етап на националния конкурс за детска рисунка „С очите си видях бедата“.

- **ВК „Любимец-2010“:**

- отбор по волейбол, момичета на възраст до 10 години (16 състезателки)- IV място в Държавно първенство по волейбол;
- отбор по волейбол, момичета на възраст до 12 години (12 състезателки)- IV място в Държавно първенство по волейбол;
- отбор по волейбол, момичета на възраст до 15 години (14 състезателки)- IV място в Държавно първенство по волейбол;
- отбор по волейбол, момичета на възраст до 15 години (14 състезателки)- II място в „Спортисти от малките селища“.

От посоченото е видно, че педагозите, треньорите, ръководителите на групи предлагат възможност за изява, личностна подкрепа за децата и учениците. Успехите на подрастващите са популяризирани както в учебните заведения, така и на страницата и информационния бюлетин на Общината.

3.1.2. Брой деца и ученици в риск от социално изключване.

/ по данни на училищните ръководства и отдел „Закрила на детето“/

Сериозен проблем както в национален мащаб, така и на местно ниво, е отпадането на ученици от образователната система. През учебната 2019/2020 година от СУ „Ж. Терпешев“-Любимец са отпаднали 11 ученици. За същия период от НУ „Хр. Ботев“-Любимец е отпаднал 1 ученик.

В опит да предотвратят случващото се педагозите от посочените учебни заведения са направили възможното да задържат децата в училище. Консултирали са ги с цел недопускане на нови отсъствия. Посещавали са семействата по домовете им. Многократно са разговаряли с родителите за отговорността, която носят, за правото на децата да получат образование. Всичко това обаче не е довело до желанния резултат.

За справяне с проблема Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните също съдейства на училищните ръководства, като консултира децата и техните родители. Обществените възпитатели към комисията се

стремят да помогнат и на учениците, и на родителите да осъзнаят, че ограмотяването на подрастващите е от съществено значение за бъдещата им реализация в живота.

По отношение на родителите, които не осигуряват присъствието на децата и учениците, подлежащи на задължително обучение, Община Любимец прилага съответните мерки по ЗПУО.

Проблемът е сериозен и за решаването му са нужни съвместни усилия от всички институции, работещи с деца.

Ако трябва да определим причините, е нужно да посочим незаинтересоваността на родителите, които са предимно от ромски произход, неосъзнатата от тях нужда от ограмотяване на децата, недоброто икономическо състояние.

Проблем за училищата са и зачестилите пътувания на семействата с цел търсене на сезонна работа в страната и в чужбина. Нерядко децата, чиито родители работят в чужбина (макар и за няколко месеца), са поверявани на грижите на бабите и дядавците им. В тези случаи контролът е изключително занижен. Децата престават да ходят на училище. Не знаят как да запълнят свободното си време и извършват противообществени прояви.

От началото на учебната 2019/2020 година броят на децата и учениците в риск от отпадане от образователната система е следният:

№	Населено място	Институция	Брой деца/ученици в риск от отпадане
1	гр. Любимец	СУ „Ж. Терпешев”	30
2	с. Малко градище	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	3
3	гр. Любимец	НУ „Хр. Ботев”	3
4	гр. Любимец	НУ „З. Стоянов”	1
5	гр. Любимец	ДГ „Рай”	5

3.1.3. Деца и ученици със СОП

Децата и учениците на ресурсно подпомагане в община Любимец за учебната 2019/2020г. са 46, интегрирани в следните училища и детски градини:

№	Населено място	Институция	Брой деца/ученици на ресурсно подпомагане
1	Любимец	НУ „Захари Стоянов”	12
2	Любимец	НУ „Христо Ботев”	14
3	Любимец	СУ „Желязко Терпешев”	18
4	Любимец	ДГ „Рай”	2
	Общо:		46

През 2018/2019г. с цел подкрепа на процеса на приобщаващо образование с интегрираните деца и ученици в училищата работят петима специалисти от РЦПППО-Хасково (трима ресурсни учители, един психолог и един логопед). От 2019/2020 учебна година техният брой е увеличен- четирима ресурсни учители, един психолог и един логопед. Голямият брой на деца на ресурсно подпомагане в СУ „Ж. Терпешев” налага необходимостта от още един ресурсен учител. Съответните учебни заведения, посочени в справката, са създали благоприятни условия за работа на специалистите. Обособени са кабинети, отговарящи на потребностите на децата и учениците.

По данни от ДСП-Свиленград броят на децата и учениците с увреждания в община Любимец за периода от 2019г. до 2020г. (до 12.02.2020г.) е следният:

Увреждания	Брой деца/ ученици в община Любимец
Физически увреждания	6
Множествени увреждания	24
Умствена изостаналост	6
Общо	36

3.1.4. Ученици, извършили противообществени прояви

От допълнително внимание и грижи се нуждаят и учениците, извършили противообществени прояви. През 2019г. Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) в община Любимец е разгледала

поведението и е наложила възпитателни мерки по Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН) на 16 деца.

Трябва да се има предвид, че значителна част от противоправните деяния, извършени от деца, са в резултат на липса или недостатъчно внимание от страна на родителите. Контролът е изключително занижен. Подрастващите са попаднали в лоша за тях „приятелска” среда. Не чувстват разбиране, подкрепа, дори и укор, когато не постъпват правилно. Липсва реакция, която да им покаже, че това, което възнамеряват да направят или правят, е грашно. Често пъти те бягат от училище и през достатъчното свободно време извършват противоправни деяния.

Понякога, след проявата, при разглеждане на възпитателно дело, родителите укоряват децата, че не са занесли част от откраднатото у дома, а са го продали. В този случай по никакъв начин децата не могат да усетят, да проумеят, че постъпката им е лоша, че е престъпление. Тук е наложителна намесата на специалистите от МКБППМН. Възлага се работа на обществен възпитател с детето за определен период. Проследява се поведението му. Оказва му се помощ то да проумее същността на извършеното деяние, да пожелае да подобри поведението си. Съдейства се за продължаване на образованието. Консултират се и родителите за справяне с трудности в образованието и отглеждането на децата, за осъществяване на родителски контрол.

Работата с обществен възпитател се определя не само като възпитателна мярка, но и като мярка за закрила по отношение на детето. Има случаи, когато самите родители търсят съдействие от комисията за оказване на помощ (при възникнал конфликт в семейството, при бягство на детето от дома, при странно поведение на подрастващия и др.)

През 2019г. обществените възпитатели към МКБППМН-Любимец са работили с 3 малолетни и непълнолетни и с техните семейства.

3.1.5. Деца, жертви на насилие. Деца, жертви на трафик.

Не трябва да остават без внимание децата, жертви на насилие, както и децата, жертви на трафик. По данни от Дирекция „Социално подпомагане”-Свиленград през 2019г. и 2020г. (към 12.02.2020г.) децата, жертви на насилие, в община Любимец са 6.

За същия период деца, жертви на трафик, в община Любимец- няма.

С децата, жертви на насилие, работят специалистите от отдел „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане”-Свиленград. При случай на дете, жертва на насилие или в риск от насилие, и при кризисна ситуация се задейства Мултидисциплинарният екип на местно ниво. Всички институции, представени в екипа (отдел „Закрила на детето”, полиция, Община, МКБППМН), предприемат мерки за оказване помощ на пострадалия.

А. Подкрепа за личностно развитие, осъществявана в учебните заведения и детската градина на територията на община Любимец

➤ Средно училище „Желязко Терпешев”

От началото на 2019/2020 учебна година в най-голямото училище на територията на община Любимец- СУ „Желязко Терпешев”, учат 489 ученици, от които 18 на ресурсно подпомагане. Обучават се 385 ученици в общообразователни паралелки и 104- в паралелки с професионална насоченост- автотранспортна техника. По отношение на всички тях училището осъществява подкрепящо образование с реализирането на разнообразни дейности, като:

- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.

От учебната 2019/2020 година СУ „Ж. Терпешев” работи по проект „Подкрепа за успех“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж (2014-2020)”.

Реализират се дейности за осъществяване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците, чрез предоставяне на допълнително обучение по учебни предмети за преодоляване на обучителни затруднения и за преодоляване на системни пропуски при усвояване на учебното съдържание.

Така също се осъществява обща подкрепа чрез осигуряване на занимания по интереси за стимулиране на творчестките изяви и за повишаване на мотивацията за учене.

В резултат на извършено проучване за желанията и интересите на учениците са формирани следните клубове:

• Клубове по интереси:

1. „Пинокио“;
2. „Приатели на здравето“;
3. „Магията на числата“;
4. „Приложна математика“;
5. „Да съхраним българското“;
6. „Полезна математика”.

• Допълнително обучение по учебни предмети за преодоляване на обучителни затруднения:

1. Български език и литература в 7 клас- 2 групи;
2. Английски език- 1 смесена група;

3. Математика в 5, 6, 7 клас- 5 групи.

По проекта е назначен и образователен медиатор, който подпомага училището в работата с децата в риск и с техните родители. Активно участва в обхващането, задържането и приобщаването на учениците, подлежащи на задължително образование.

- Кариерно ориентиране на ученици от СУ „Ж. Терпешев”.
- Участие в различни инициативи: „Да изчистим България за един ден“, „Ден на таланта“, „Ден на ученическото самоуправление“, „Чети с мен“, „Маратон на четенето”.
- Отбелязване на Националната седмица на четенето с мероприятия по класове и групи.
- Организиране на благотворителни базари за Коледа и Великден, по инициатива на ръководството на СУ „Ж. Терпешев” и НЧ „Братолюбие-1884”-Любимец.
- Подпомагане дейността на класните ръководители относно превенция и противодействие на различните форми на зависимости: наркомания, алкохол, тютюнопушене, секти, чрез осигуряване на необходимата информация.
- Индивидуални беседи с проявилите се проблемни ученици, с цел изясняване на причините за постъпките им.
- Активно участие на училищния психолог в разрешаване на възникнали трудности в общуването между децата.
- Противодействие срещу агресивността и насилието и осигуряване на ред, сигурност и спокойствие в училище. Училищната комисия за превенция активно участва в разработването на Правилника за дейността на училището.
- Съвместна работа с МКБППМН-Любимец и срещи на секретаря на комисията с ученици от СУ „Ж. Терпешев”, нуждаещи се от консултации.
- Насочване на децата или семействата към служби, предлагащи психологично консултиране.
- Уведомяване на отдел „Закрила на детето” към Дирекцията за социално подпомагане при получаване на информация за деца, подложени на различно по вид насилие или за родители/настойници, които трайно не полагат грижи при отглеждането на децата.
- Насочване на проблемните ученици към участие в различни форми на извънкласна и извънучилищна дейност, спорт, читалищна дейност – като форми за самоизява и изява на таланти и способности.
- Продължаване дейността на Ученически училищен съвет.
- За поредна година ученици от Младежка група към СУ „Ж. Терпешев” проведоха обучения по теми за насилие, преодоляване на конфликти, развитие на комуникационни умения, здравословни любовни връзки, трафик на хора, успешни на пазара на труда. По метода „Връстници обучават връстници” те осъществиха 12 тренинга в различни възрастови групи (9-10г., 11-12г., 13-14г.) в три училища (СУ „Ж. Терпешев”, НУ „Хр. Ботев”, НУ „З. Стоянов”) на теми: „Силни без насилие”, „Запознаване, представяне и създаване на чувство за общност”, „Конфликтите около нас”, „Тя и той- здравословни и

нездравословни връзки”, „Приемливо и неприемливо поведение”, „Добрият партньор”, „Постигане на консенсус”).

Обученията бяха осъществени по методика, разработена от Сдружение „Шанс и закрила”-Хасково.

- Учениците от Младежка група, от Ученически училищен съвет проведоха инициативи във връзка с:
 - Превенция на СПИН;
 - Превенция на насилието и агресията;
 - Превенция на употребата на наркотични вещества.
- Отбелязване на Световния ден за борба с тормоза чрез множество инициативи:
 - Организиране на изложба на ученически рисунки и плакати по темата;
 - „Ден на розовата фланелка”;
 - Предсавяне на ученически презентации във връзка с борбата с тормоза.
- „Спортът срещу агресията” – занимателни игри с учениците от V-VIII кл.
- Провеждане на срещи-разговори, обучителни сесии, презентации с цел превенция на насилието – децата и насилието по телевизията, трафик на деца, безопасна работа на децата в интернет.
- Продължава инициативата „Гореща кутия” в училище за приемане на сигнали за насилие и тормоз, упражнявани върху учениците.
- „Превенция на насилие над деца”- обучение на учениците от V, VI клас, организирано съвместно от СУ „Ж. Терпешев” и МКБППМН-Любимец.
- Продължаване на сътрудничеството със Сдружение „Шанс и закрила”-Хасково по теми, касаещи здравето и безопасността на децата.
- Провеждане на здравни беседи и лекции на здравна тематика, с участието на медицинската сестра в СУ „Ж. Терпешев”.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се реализира в няколко посоки:

В училището работят двама ресурсни учители, които са включени в екипите за работа с ученици със специални образователни потребности (СОП) и провеждат занятия с всяко дете по отделно, съгласно изготвен и утвърден график. Към екипите са включени и учители по учебни предмети, и класните ръководители. Училищният психолог също оказва помощ на учениците, преподавателите, ресурсните учители.

- Осигурена достъпна архитектурна среда, обща подкрепяща среда.
- Кабинет за работа на ресурсните учители, психолози и логопеди от РЦПППО-Хасково с децата със специални образователни потребности (СОП).
- Допълнителна подкрепа от ресурсните учители и преподавателите в СУ „Ж. Терпешев” за децата със СОП. Вниманието е насочено не само към усвояване на учебното съдържание, но и към личностна изява. Благодарение на общите усилия, разбиране, вяра във възможностите на децата, ресурсните учители в учебното заведение успяват да мотивират ученичка със

СОП за участие в базарите по инициатива на училищното ръководство и НЧ „Братолюбие-1884”. Отбелязване на културни мероприятия, като Ден на народните будители, 24 май- Ден на славянската писменост и култура, Великденски празник и др.

- Оценка на индивидуалните потребности, извършена от екип за подкрепа за личностно развитие в училището.
- Работа с ученик по конкретен случай.
- Осигурен свободен достъп на всички ученици до училищната библиотека, спортния салон, кабинета с компютри.
- Възможност за изява на всички ученици в инициативите, организирани от учебното заведение.
- Възможност за участие на деца с изявени дарби в извънкласни дейности, предлагани от СУ „Ж. Терпешев”, читалища, спортни клубове.

Предизвикателства:

- Осигуряване на логопед и други специалисти, съобразно идентифицираните потребности на учениците.

➤ **Начално училище „Христо Ботев”**

НУ „Христо Ботев” е средишно училище, разположено в град Любимец. През учебната 2019/2020г. в него се обучават 206 деца, като 14 от тях са със специални образователни потребности (СОП). Реализирането на дейности за обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в учебното заведение позволява реализирането на основополагащи принципи в образователната подкрепа като равен достъп до качествено образование, приобщаване на всяко дете и ученик, равнопоставеност и недопускане на дискриминация.

Сградният фон е в отлично състояние, работи се и за подобряване на площадките за игра в училищния двор. Училището е реновирано. Физкултурният салон е изцяло обновен. Обособена е стая за отдых и игри на децата. Учениците имат възможност да ползват компютри, интерактивни методи в своето обучение.

Дейностите за личностна подкрепа, реализирани от учебното заведение, могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Квалифицирани учители
- Целодневна организация на учебния ден.
- Възможности за организиране на допълнителна работа и график за консултации по учебни предмети.
- Интерактивни методи на обучение, използване на ИКТ за активно включване и диференциран подход.
- Сформиране на групи за занимания по интереси, съобразени с нуждите и потребностите на учениците- 57 участници
Група „Откриватели“

Група „Сладкодумко“
Група „Танцова въртележка“
Група „Забавна математика“

- Работа по проект „Подкрепа за успех“, сформирани на групи по български език и математика за ученици от начален етап с цел преодоляване на обучителни трудности:
 - Групи по БЕЛ- 1 клас- две групи;
 - Групи по БЕЛ- 2 клас – една група
 - Групи по БЕЛ – трети клас- една група
 - Групи по математика- 2 клас- една група
 - Групи по математика трети клас- една група

Общ брой участници в групите по проекта- 39.

- Възможности за изява. Приобщаване на застрашените ученици към всички училищни инициативи.
- От новата учебна година по проект „Подкрепа за успех“ е назначен и медиатор.
- Създаване на приятелска среда.
- Организиране на тренинги, съвместно с МКБППМН.
- Обучения на ученици от четвърти клас на НУ „Хр. Ботев“ на теми: „Силни без насилие“, „Запознаване, представяне и създаване на чувство за общност“, „Конфликтите около нас“, „Тя и той- здравословни и нездравословни връзки“, „Приемливо и неприемливо поведение“, „Добрият партньор“, „Постигане на консенсус“). Тренингите бяха водени от подрастващи от Младежка група към СУ „Ж. Терпешев“ и организирани по методика, разработена от Сдружение „Шанс и закрила“-Хасково.
- Увеличаване на групите за целодневна организация на учебния ден и обхващане на повече ученици в тях.
- Извършване на дейности по превенция на отпадането на деца и ученици със СОП- добре оборудван ресурсен кабинет, координатор за приобщаващото образование на ученици и ресурсен учител, а от тази учебна година общата и специална подкрепа се осъществява от психолог, назначен на щат в училище.
- Организиране на съвместни дейности с НЧ „Братолюбие-1884“-Любимец.
- Участие във всички културни мероприятия, организирани от Община Любимец:
 - Поклонение пред подвига на Апостола на свободата;
 - Отбелязване на Националния празник на Република България;
 - Отбелязване празника на славянската писменост и култура;
 - Участие във Великденското тържество;
 - Ден на детето;

- Ден на народните будители;
- Отбелязване на съединението на Княжество България с Източна Румелия;
- Независимостта на България;
- Участие в тържествата по случай Коледа.

Предизвикателства:

- Недостатъчно ефективна връзка училище- родители на застрашени от отпадане ученици.
- Липса на достатъчно средства за оказване на превантивна психологическа подкрепа.
- За осигуряване и реализиране на общата и допълнителна подкрепа има назначен психолог, но логопед и други специалисти, според идентифицираните потребности на децата и учениците училището не може да си позволи.

➤ **Начално училище „Захари Стоянов”**

НУ “Захари Стоянов“ е разположено в административния център на общината- град Любимец. През учебната 2019/2020 година в него се обучават 171 ученици, от които 12 със специални образователни потребности. Вниманието на ръководството и на целия педагогически състав е насочено към създаване на благоприятна и приветлива за децата обстановка, в която усвояването на учебния материал става по достъпен и забавен начин. Грижата за всеки ученик е водеща.

Обща подкрепа за личностно развитие се реализира чрез дейности, като:

- Разработване и реализиране на програми :
 - Здравно възпитание;
 - Предоставяне на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвими групи;
 - Превенция на ранното напускане на училище;
 - Извънкласни дейности;
 - Приобщаващо образование.
- Сформиране на екипи за всяко дете със СОП за изготвяне на годишна програма.
- Реализиране на проект „Подкрепа за успех“. Сформирани са 6 групи от ученици.
- Реализиране на проект „Образование за утрешния ден“. Сформирани са 2 групи от ученици.

- Реализиране на проект „Активно приобщаване в системата за предучилищно образование”. Сформирана е 1 група от деца в предучилищна възраст.
- Участие на всички ученици в реализирането на проект „За по-здрави деца“.
- Проведен празник на здравето под надслов: „Да растем здрави и силни”.
- Организиране на изложба „Дарове на природата”.
- Отбелязване на 13 ноември – Ден на добротата. Организирано обучение „Нека доброто започне от теб! Предай нататък!”
- Ученици от Младежка група към СУ „Ж. Терпешев”, използвайки метода „Връстници обучават връстници”, осъществиха 12 тренинга с 40 четвъртокласници от НУ „З. Стоянов”. Теми на занятията: „Силни без насилие”, „Запознаване, представяне и създаване на чувство за общност”, „Конфликтите около нас”, „Тя и той- здравословни и нездравословни връзки”, „Приемливо и неприемливо поведение”, „Добрият партньор”, „Постигане на консенсус”). Обученията бяха осъществени по методика, разработена от Сдружение „Шанс и закрила”-Хасково.
- Европейски ден на спорта.
- Участие за поредна година в благотворителния базар „За повече деца”, организиран от Областна администрация-Хасково.
- Участие в изложба „Нов живот за отпадъците” на РИОСВ-Хасково. Получени грамота и предметни награди.
- Работа с родителите- включване в различни мероприятия и дейности през учебната година; участие в Обществения съвет на училището.
- Реализиране на обучения, културни и спортни мероприятия с НЧ „Братолюбие-1884“, със спортните клубове по волейбол, футбол, борба.
- Взаимодействие с институциите, пряко свързани с децата– Общинска администрация, полиция, противопожарна отбрана, отдел „Закрила на детето“.

Допълнителна подкрепа:

Вниманието на персонала е насочено и към децата, срещащи затруднения в обучението. Към тях са ориентирани следните дейности:

- провеждане на допълнителни часове и консултации по български език и литература за ученици, чийто майчин език не е български и за тези, които срещат трудности в овладяването на граматическите особености на родния език;
- сформирани са 6 групи за ученици с обучителни трудности по проект „Подкрепа за успех “.

Предизвикателства пред колектива на НУ „З. Стоянов”- Любимец в процеса на осигуряване на пълноценна подкрепа за децата и учениците:

- Подобряване на материално-техническата база (изграждане на физкултурен салон);
- Невъзможност за откриване на щатни бройки за логопед и други специалисти, съобразно идентифицираните потребности на децата

➤ **Основно училище „Свети Свети Кирил и Методий”**

ОУ ”Св. Св. Кирил и Методий”- Малко градище е средишно и защитено училище, което събира деца от четири съседни села. То е единственото защитена учебно заведение в община Любимец. През учебната 2019/2020 година в него се обучават 67 ученици от различни етнически групи- българи, роми и турци. Няма деца със специални образователни потребности.

Основен проблем тук е ниската мотивация за учене поради фактори, като:

- често пътуване на родителите на учениците от едно работно място в друго за осигуряване прехрана на семейството;
- нисък икономически и социален статус на родителите и незаинтересованост от тяхна страна за образователните постижения на децата им;
- слети паралелки;
- липса на алтернатива за разнообразяване на свободното време в малкото населено място.

За преодоляване на този основен проблем и факторите, които го поражда, учителите от учебното заведение са разработили и вече поредна година прилагат мерки и дейности за повишаване образователната интеграция на учениците, за приобщаването им към учебната среда:

- Създаден е и продължава да функционира клуб „Етнически общности” с конкретни изяви:
 - събиране на различни предмети и елементи от фолклора, културата и бита на ромите и българите в с. Малко градище и обогатяването на етнографската сбирка с нови експонати;
 - организиране на седмица на етносите, в която се изнасят беседи за най-съществените етнокултурни традиции на различните етноси (ромски, български и турски), организиране на изложби на автентични носии, кулинарни изложби, представяне на календарни празници и обичаи (Коледа, Банго Васил, Курбан байрам, Лазаруване, Великден).
- Клуб „Природата и ние”, създаден с цел изграждане на отговорно отношение към околната среда и нейното опазване.
- Клуб „Аз мога да бъда певец, танцьор и актьор”
- Отбелязване на 150-годишния юбилей на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” в с. Малко градище:
 - Представяне на театрална сценка „Школото”, пресъздаваща атмосферата в килийното училище и ролята на „Рибния буквар”;

- Изнасяне на музикално-поетичен спектакъл „Молитва за България”;
 - Танцова изява на мажоретния състав към училището.
- Музикално-поетичния спектакъл „В началото беше словото”
 - Изяви на учениците от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” в чествания на значими събития, част от празничния календар на община Любимец:
 - Отбелязване на 3 март- Националният празник на България;
 - Честване на 24 май- Празник на славянската писменост и култура;
 - Празника на народните будители и др.
 - От началото на учебната 2019/2020 година училището работи по проект „Подкрепа за успех”. Реализира дейности за осъществяване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците, чрез предоставяне на допълнително обучение по учебни предмети за преодоляване на обучителни затруднения и за преодоляване на системни пропуски при усвояване на учебното съдържание. В резултат на извършено проучване нагласите на подрастващите, в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” са сформирани 4 групи (2 групи по български език и литература и 2 групи по математика). По проекта е назначен и образователен медиатор, който подпомага преподавателите в процеса на обхващане, включване и задържане, на децата, подлежащи на задължително образование.
 - През 2019/2020 учебна година училището се включи и по проект „Образование за утрешния ден”, който има за цел повишаване на дигиталните компетентности на учениците, чрез участия в извънкласни дейности и занимания. Чрез проекта ще се създадат предпоставки за ускоряване на процесите на интеграция на деца, застрашени от отпадане и/или изоставане от дигитални знания и умения, както и на деца със специални образователни потребности.
 - В ход е и подготовката на празника „Ден на приятелството и етническата толерантност”, в който ще участват училищата от град Любимец, село Левка, село Иваново, село Българин, град Симеоновград.
 - Прилагане на билингвистични технологии за изучаване и овладяване на българския език, който се явява втори език, различен от майчиния.
 - Сформирани работни групи за диагностициране проблемите и пропуските на учениците в учебната подготовка.
 - Осигурена целодневна организация на обучението за всички ученици.
 - Осигурен безплатен транспорт.
 - Осигурени безплатни познавателни книжки, учебници и учебни комплекти за безвъзмездно ползване от учениците от I до VII клас, включително.
 - Привличане на родителите към подготовката на мероприятията на училището.

Въпреки реализираните разнообразни дейности в учебното заведение броят на учениците непрекъснато варира. Посещаемостта на занятията е в тясна зависимост от сезонните пътувания на семействата на децата с цел намиране на работа. Недостатъчната

образованост на част от родителите, тяхната безотговорност, неупражняването на родителски контрол са другата страна на проблема. Това от своя страна налага полагането на още по-големи усилия от колектива на учебното заведение за задържане на децата. Специални грижи трябва да бъдат положени за привличане вниманието и интереса на самите родители.

Предизвикателства:

- Намаляване броя на учениците, поради чести пътувания на семействата им с цел осигуряване на прехрана.
- Невъзможност за откриване на щатни бройки към училището за психолог, логопед.

➤ **Детска градина „Рай”**

ДГ „Рай” е детско заведение, в което са включени две сгради на територията на град Любимец и две - в селата Лозен и Малко градище. Сградите в гр.Любимец и с.Лозен са строени по типов проект, а тази в с.Малко градище е приспособена за детска градина.

За подобряване на условия за отглеждане и възпитание на децата в детската градина Община Любимец реализира проект „Реконструкция, ремонт, обзавеждане и оборудване на Целодневна детска градина „Рай“, находяща се в гр. Любимец, с. Малко градище и с. Лозен, община Любимец”. Извърши се пълен ремонт на сградите в с. Лозен и с. Малко градище, на двете кухни в гр. Любимец, на дворните пространства във всички сгради на ДГ „Рай”. Същите бяха оборудваха с нови съоръжения за игри, с ударопогълща настилка. Ремонтите са съобразени с всички изискванията за безопасност.

В ДГ „Рай” се приемат деца на възраст 3–7 години, по желание на родителите, като групите се формират по възрастов признак и според правилата за прием в детска градина. Не се допуска подбор по пол, етническа, религиозна и социална принадлежност или по друг диференциращ признак. Зачитат се Конвенцията за правата на детето, Законът за закрила на детето и Конституцията на Република България.

ДГ „Рай” функционира с 9 групи. През учебната 2019-2020г. са приети 257 деца, от които 2 със специални образователни потребности.

Подкрепата за личностно развитие на децата в ДГ „Рай” може да бъде представена по следния начин:

- Изградена е иновационна образователна среда за достъп и равен шанс за предучилищно възпитание на всички деца .
- Програмна система на детската градина и тематично разпределение за всяка възрастова група.
- Популяризиране, изява и презентирание на творчеството на децата – изложби, концерти, базари и др.
- Приобщаване на децата към националните ценности и традиции.

- Гъвкав дневен режим, осигуряващ равностойност на трите основни дейности: игра–обучение–труд.
- Утвърждаване на личностно ориентиран и позитивен подход на възпитание.
- Здравно обслужване и здравна профилактика на децата.
- Допълнително изучаване на български език за деца с обучителни затруднения по проект „Активно приобщаване в системата за предучилищно образование”
- Включване на родителите в прекия образователно-възпитателен процес.
- Установени традиции в приемствеността с училищата.
- Създадени ползотворни връзки с обществени организации и институции- читалища.
- Създадени трайни връзки за обмяна на опит с водещи детски градини в системата.
- Добра връзка с местните медии за популяризиране дейността на детската градина.

Предизвикателствата пред екипа на детска градина „Рай” за осъществяване подкрепа за личностно развитие на децата могат да бъдат обобщени по следния начин:

- Недостатъчна квалификация на учителите по отношение интегрирането на деца със специални образователни потребности и корекция на т.нар. „трудни“ деца.
- За осигуряване и реализиране на общата и допълнителна подкрепа ДГ „Рай” не може да си позволи щатни психолог, логопед и други специалисти според идентифицираните потребности.

Б. Подкрепа за личностно развитие, осъществявана от Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в община Любимец

На територията на община Любимец няма Център за подкрепа за личностно развитие.

Социално-превантивната дейност се организира и координира от Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) в община Любимец

Целите, които комисията си поставя и се стреми да постигне, са:

1. Предотвратяване и противодействие на извършването на противообществени прояви.
2. Осъществяване превенция на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.
3. Ограничаване и стремеж към преодоляване на причините за негативното поведение и противообществените прояви на подрастващите.
4. Приобщаване на “децата в риск” към училищната среда.

5. Оказване помощ на родителите, срещащи затруднения при възпитанието на своите деца.

За реализирането на тези цели МКБППМН-Любимец работи съвместно с ръководствата на всички учебни заведения на територията на общината, с Училищните комисии за превенция на противообществените прояви на учениците, с педагогическите съветници, с класните ръководители, с инспектор “Детска педагогическа стая” при РУ-Свиленград, с отдел “Закрила на детето” при ДСП-Свиленград, със Сдружение “Шанс и закрила”-Хасково. Провежда беседи с ученици във връзка с агресията и тормоза в училище, с употребата на наркотични вещества, с правата на детето, с трафика на хора, със спазването на вечерния час, с дейността на МКБППМН. Осъществява обучения на ученици на теми: “Превенция на насилие над деца”; занятия на инспектор ДПС: “Да играем безопасно”, “Опасните непознати”, “Пътна безопасност”, “Наркотиците и законът”, “Престъпление и наказание”, “Права и отговорности”, “Хулиганство и вандализъм”, „Зависимости- интернет”.

Във връзка с обхващане на подлежащите на задължително образование деца и тяхното неотпадане от училище, МКБППМН-Любимец консултира семейства, чиито деца не посещават редовно учебните занятия, за необходимостта от ограмотяване на подрастващите. Оказва помощ на родители за осъзнаване на техните отговорности. Помага в процеса на възпитание на децата им.

Дейности, реализирани от МКБППМН-Любимец:

- Обучение на тема: “Превенция на насилие над деца”, организирано и осъществявано от МКБППМН-Любимец със съдействието на Училищните комисии за превенция на противообществените прояви на учениците. Обучението се предлага от Местната комисия от 2009 година и среща голям интерес от страна на деца, родители, учители.
- Цели на обучението: да даде възможност на децата да се научат да откриват и ценят доброто и красивото у себе си и другите; да се научат да разпознават и преодоляват както собствените си агресивни импулси, така и тези, които са отправени към тях от социалната среда; да се запознаят с правата на детето; да получат насоки за безопасно използване на интернет.
- Информационна кампания на МКБППМН-Любимец „Да запазим децата на пътя”
- Занятия на инспектор „Детска педагогическа стая” (ИДПС) с ученици на теми: “Да играем безопасно”, “Опасните непознати”, “Пътна безопасност”, “Наркотиците и законът”, “Престъпление и наказание”, “Права и отговорности”, “Хулиганство и вандализъм”, „Зависимости- интернет”.
- Информационна кампания във връзка с дейността на МКБППМН-Любимец.
- Разговори с класните ръководители за овладяване на агресията сред децата.
- Беседи с ученици за правата на детето. Запознаване с основните закони, защитаващи правата на детето, с това, кога и как да потърсят помощ.
- Сесии с ученици за преодоляване на гняв и агресивно поведение.
- С цел обхващане и задържане на децата в училище, МКБППМН-Любимец организира срещи с родители на деца, застрашени от отпадане. Имената на същите са подадени от директорите на съответните учебни заведения.

- Консултиране на родители, срещачи затруднения в процеса на възпитание на децата.
- Беседи с деца от ромски произход и с техните родители за опасността от ранните бракове.
- Беседи с ученици на теми: „Трафик на хора”, „Безопасен интернет”.
- Беседи с ученици от различни възрастови групи за вредата от употребата на наркотични вещества.
- МКБППМН съдейства на Младежка група при СУ “Ж. Терпешев” за реализиране на дейности по важни теми, свързани с превенция на насилие, агресивно поведение, трафик на хора, наркотици, здравословни и нездравословни връзки, СПИН, успешни на пазара на труда, толерантни в общуването.
- Великденско тържество, организирано от Община Любимец, МКБППМН-Любимец и НЧ „Братолюбие-1884”- боядисване на яйца, провеждане на състезателни игри за деца.
- Отбелязване на 1-ви юни- Ден на детето.
- Организиране на занимателни игри за малки и пораснали деца във връзка с празника на град Любимец.
- Отбелязване на 1-ви ноември- Ден на народните будители
- Работа на обществените възпитатели с деца, извършили противообществени прояви, с деца, чийто престой във ВУИ е прекратен, с техните родители с цел оказване на помощ за по-лесна социализация, за решаване на възникнали трудности в общуването, във възпитанието.

От посоченото по-горе е видно, че детската градина и училищата, намиращи се на територията на община Любимец, са набелязали и реално прилагат дейности за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, съобразени с възрастта и индивидуалните особености. Вниманието е насочено към превръщане на училището в място, привлекателно за подрастващите, към въвеждане на разнообразни интерактивни методи в преподаването, към предлагане на внимание и грижа за всеки ученик, към създаване на възможности за изява на самите деца.

В по-голямата си част мерките за реализиране на обща подкрепа за личностно развитие не затрудняват колективите на детските и учебните заведения. Осигурена е екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти, допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове, занимания по интереси, грижа за здравето, дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение (част от дейностите се реализират съвместно с МКБППМН, полиция, неправителствени организации), възможност за изява на подрастващите, популяризиране на техните дарби. Педагогическите колективи са набелязали мерки за подкрепа, разработили са план за прилагането им. На практика те реално осъществяват общата подкрепа.

Всички училища на територията на община Любимец, както и ДГ „Рай”, са общински и са на делегиран бюджет. Средствата за тяхната издръжка са целеви, като Общината се явява първостепенен разпоредител на бюджет.

Материално-техническата база е в добро състояние. Извършени са ремонти, реализирани са проекти, които значително са подобрили условията за престой и обучение на децата. Ремонтирани са изцяло сградите на ДГ „Рай” в с. Лозен и с. Малко градище.

Обновени са двете кухни на градината в гр. Любимец. Променени са изцяло дворните пространства на всички сгради на ДГ „Рай”, като в тях е сложена ударопоглъщаща настилка и нови съоръжения за игра, съобразени с изискванията за безопасност на децата.

Ремонтирана е сградата, покрива, дворното пространство на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”- с. Малко градище.

Реновирани са част от кабинетите в СУ „Ж. Терпешев”. В най-голямото училище в общината тече ремонт на физкултурен салон и на дворно пространство.

Ремонтирани са кабинети в НУ „З. Стоянов” и в НУ „Хр. Ботев”. Подменени са климатици в учебните заведения.

Детската градина и три от училищата в общината разполагат със специално изградени рампи за ученици с двигателни затруднения. Едно от учебните заведения няма, поради особености на архитектурата на постройката.

Сградите на училищата и детската градина не разполагат с други помощни средства, с асансьори, което би било проблем за деца с увреждания. Поставянето на подобни съоръжения обаче е трудна и скъпа инвестиция за всички педагогически колективи в общината. Осъществяването ѝ би могло да се случи, ако архитектурата на сградата позволява, и при финансиране чрез европейски проекти.

Училищата имат обособени ресурсни кабинети, където децата със специални образователни потребности да могат да се срещат и контактуват със специалистите от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-Хасково, да се обучават с тяхна помощ.

ДГ „Рай”, НУ „Хр. Ботев”, НУ „З. Стоянов”, СУ „Ж. Терпешев” разполагат с медицински сестри, които осигуряват здравното обслужване на децата по време на престоя им в училище и детска градина. Специалистите също така изнасят беседи по значими за подрастващите въпроси. Следят и за изпълнение на имунизационния календар на децата.

Едно от училищата- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”, не разполага с медицински работник. Използва услугите на общопрактикуващия лекар в селото.

От петте детски и учебни заведения в община Любимец само три (ДГ „Рай”, СУ „Ж. Терпешев” и НУ „Хр. Ботев”) имат физкултурен салон и децата в тях могат да спортуват и през зимния сезон. Изграждането на такъв се оказва непосилна задача за останалите учебни заведения (НУ „З. Стоянов”, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”). Справянето с това предизвикателство би могло да се случи с разработване и кандидатстване по европейски проекти.

В сградата на най-голямото учебно заведение- СУ „Ж. Терпешев”, има училищна библиотека. Учениците от останалите училища могат да ползват услугите на градската библиотека в НЧ „Братолюбие-1884”. Там те имат свободен достъп до книгите и до модерните компютри, с които е обзаведена читалнята.

На територията на община Любимец няма общежитие. За пътуващите ученици е осигурен безплатен превоз до учебните заведения.

Също така са осигурени за безвъзмездно ползване познавателни книжки, учебници и учебни комплекти на децата от задължителното предучилищно образование и за учениците от първи до седми клас.

Училищата не разполагат със свои консултанти за кариерно ориентиране на учениците. За тази цел ползват услугите на специалисти от Център за кариерно ориентиране-Хасково.

По същия начин стои въпросът и с ресурсното подпомагане. Директорите на учебните заведения заявяват, че не могат да си позволят щатни логопеди и други специалисти, според идентифицираните потребности на децата и учениците. За осъществяване на допълнителна подкрепа училищата ползват услугите на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-Хасково (РЦПППО).

В началото на учебната 2019/2020 година (към 04.02.2020г.) броят на децата и учениците на ресурсно подпомагане, интегрирани в НУ „З. Стоянов”, НУ „Хр. Ботев”, СУ „Ж. Терпешев”, ДГ „Рай” е 46. С тях работят ресурсни учители, психолози, логопед.

Две от училищата на територията на община Любимец (СУ „Ж. Терпешев” и НУ „Хр. Ботев”) имат назначен психолог. Останалите (НУ „З. Стоянов”, ДГ „Рай”) ползват специалист на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-Хасково в осигуряването на допълнителна подкрепа за децата със СОП.

Нуждата от психолог се усеща и в ежедневната работа с децата и учениците. Не е за пренебрегване фактът, че в общуването помежду си подрастващите понякога показват агресия, прибегват до сила в отстояване на позицията си. Присъствието именно на такъв специалист в учебното заведение помага за по-успешно разрешаване на възникнали трудности в комуникацията, за мотивиране на децата да посещават редовно учебните занятия, за разрешаване на проблема с отпадането от училище поради една или друга причина. Психологът е от полза и за самите колективи.

Отдавна педагозите са осъзнали важната роля на семейството в процеса на възпитание на децата. Ето защо детските градини и училищата все по-често обръщат поглед към родителите и търсят тяхното разбиране и съдействие в нелекия път на образование, на изграждане на ценности. Значителна част от дейностите за приобщаващо образование се осъществяват именно с участието на родителите. Тогава планираните мероприятия се случват много по-лесно и оказват по-силно въздействия върху децата.

За съжаление доста по-активни и отзивчиви са родителите на учениците в ранна възраст. При по-големите деца съвсем не е така. Забелязва се незаинтересованост на част от родителите към живота в учебното заведение. Някои дори negliжират самия процес на възпитание, а това води след себе си сериозни проблеми в образованието. Все по-често най-старата форма на контакт- родитело-учителската среща, не постига търсения резултат. Отсъстват родителите на учениците с т. нар. проблемно поведение. Връзката учител-родител не може да се осъществи. Ето защо се налага да бъдат потърсени други пътища за общуване между двата важни стълба на образованието- учители и родители.

Тук идва помощта на образователния медиатор. Участието в проект „Подкрепа за успех” и в проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование” осигури на образователните институции такива посредници в комуникацията училище-родител. Медиаторите подпомагат значително процеса на обхващане на подрастващите, подлежащи на задължително образование. Помагат и при мотивирането на родителите за срещи с учителите.

Училищното настоятелство позволява на родителите да следят случващото се в училище, да подкрепят своите деца и учителите им. За жалост настоятелство има регистрирано само в едно учебно заведение на територията на община Любимец- СУ „Желязко Терпешев”.

Всички детски градини и училища имат Обществени съвети. В тях представени са и родителите. Така те имат възможност още по-активно да участват в живота на учебните заведения, да изказват своето мнение и да взимат отношение по въпроси, касаещи здравето и сигурността на децата, самия образователен процес.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие е насочена към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изяви дарби, с хронични заболявания. Тя включва:

- работа с дете и ученик по конкретен случай;
- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- ресурсно подпомагане.

Детската градина и учебните заведения на територията на община Любимец осигуряват в по-голямата си част достъпна архитектурна среда. Имат изградени рампи, което улеснява влизането и излизането на деца със СОП, с физически увреждания в учебната сграда. Изключение представлява само НУ „З. Стоянов”, в което няма такова съоръжение. Причината за това е архитектурата на старата сграда на училището.

В детската градина и в училищата има създадени екипи за подкрепа за личностно развитие, които идентифицират силните страни на детето или ученика, затрудненията, свързани с развитието, обучението му, както и причините за тяхното възникване; извършват оценка на индивидуалните потребности на подрастващия; изготвят и реализират план за подкрепа; извършват наблюдение и оценка за развитие на всеки конкретен случай.

Истинско предизвикателство за директорите обаче се оказва изискването на ЗПУО за предоставянето на различни видове рехабилитация, специализирана подкрепяща среда, предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания, специалисти за ресурсно подпомагане. Всички тези дейности се оказват невъзможни за реализиране само от учебното заведение. Училищата на територията на община Любимец ползват услугите на специалистите от РЦПППО-Хасково.

Относно рехабилитацията на децата и учениците с увреждания е уместно да се спомене подкрепата, която подрастващите и техните семейства получават от „Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация-Любимец” ЕООД. Отличната материална база, екипът от специалисти, работещ в здравното заведение, превръщат болницата в един от модерните рехабилитационни центрове в Южна България. Пример за допълнителна подкрепа, която Общината и болницата предоставят на децата и възрастните с увреждания.

Образованието на децата и учениците е един от основните приоритети за Община Любимец. Изхождайки от своите отговорности в рамките на правомощията, с които разполага, Общината следи за приема на учениците в училищата, обхвата на децата, подлежащи на задължително образование. Участва в междуинституционалните екипи за обхват. Предприема мерки спрямо родителите

с цел недопускане отпадане на подрастващи от образователната система. Разпределя целевите средства. Създава подходящи условия за развитие на способностите и интересите на децата.

Благодарение на съвместната работа на Общинска администрация и училищата в община Любимец са реализирани проекти, с които чувствително е подобрена материално-техническата база на детските и учебните заведения. Ремонтирани са покриви, отоплителни системи, поставени са сградни изолации, сменена е дограмата, обновен е физкултурен салон.

Осъществяването на проект „Реконструкция, ремонт, обзавеждане и оборудване на Целодневна детска градина „Рай“, находяща се в гр. Любимец, с. Малко градище и с. Лозен, община Любимец" превърна ДГ „Рай" в наистина желано място за отглеждане и възпитание на децата.

Водена от грижа за подрастващите, оценяйки важната роля на спорта в процеса на възпитание, Община Любимец изгради две големи спортни зали и пет спортни площадки. За най-малките- детски площадки. Достъпът до тези съоръжения е свободен, без ограничения по пол, етнос, религия.

Модерната спортна база отговаря напълно на потребностите на децата и младежите в Любимец. Създадени са и се развиват успешно спортни клубове по волейбол (ВК „Любимец-2010"), по борба, по тенис на корт, по футбол, където деца и младежи в различни възрастови групи, под ръководството на опитни треньори, усвояват тънкостите на съответния спорт, укрепват, учат се да водят здравословен живот, да бъдат упорити и целенасочени.

Достойни за похвала са постиженията на спортистките от ВК „Любимец-2010". Трите отбора от момичета (до 10г., до 12г. и до 15г.) се класираха на 4 място в Държавните първенства по волейбол. Отборът на най-големите (на възраст до 15г.) спечели второ място на „Спортисти от малките селища".

Тренировките на момичетата на възраст до 10г. се провеждат в спортния салон на НУ „Хр. Ботев", а останалите- на възраст до 12г. и до 15г., тренират в спортна зала „Граничар" в град Любимец.

Подкрепа за личностна изява децата получават и от читалищата в община Любимец- шест на брой (НЧ „Братолюбие-1884"- гр. Любимец, НЧ „Просвета-1928"- с. Белица, НЧ „Просвета-1925"- с. Лозен, НЧ „Св. Св. Кирил и Методий-1912"- с. Малко градище, НЧ „Просвета-1928"- с. Вълче поле, НЧ „Просвета-1949"- с. Оряхово). Всички те работят в посока развитие и обогатяване на културния живот в общината, чрез:

- съхраняване, укрепване и развитие на традициите на българския народ;
- възпитаване и утвърждаване на националното самосъзнание и културна идентичност;
- обмен на културни ценности между различните етноси;
- осигуряване на достъп до информация и разнообразен книжовен фонд;
- музейна дейност.

Срещу символична месечна такса децата могат да участват в предпочитана от тях група или състав към читалищата. Най-многобройни възможности за изява предлага НЧ „Братолюбие-1884" в град Любимец:

- Детски танцов състав „Сакарче";

- Модерен балет „Ейнджъл“;
- Мажоретен състав;
- Школа по народно пеене;
- Театрална студия „Стойчо Мазгалов“;
- Клас пиано.

В осъществяването на общата подкрепа за личностно развитие на децата и учениците училищата търсят и получават съдействие от Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН), полиция, инспектор „Детска педагогическа стая“ (ИДПС), неправителствени организации (сдружение „Шанс и закрила“-Хасково и др.).

Част от работата на МКБППМН е насочена към планиране и осъществяване на превантивната дейност на територията на община Любимец. Инициативите на комисията, осъществявани съвместно с училищата, могат да бъдат групирани в няколко направления:

- агресията и тормозът сред децата;
- насилието над/сред подрастващите;
- правата на детето;
- законът и детето;
- безопасността в интернет;
- пътна безопасност;
- алкохол, цигари, наркотици;
- консултации на деца, застрашени от отпадане от училище, и на родителите им;
- толерантност и равнопоставеност.

Богатият опит на комисията не само в превенцията, но и в противодействието на детската престъпност може да бъде само от полза за учебните заведения. Още повече, че в състава на МКБППМН участват председателите на Училищните комисии за превенция, педагози от самите учебни заведения, инспектор „Детска педагогическа стая“, полицаи, юристи, представители на отдел „Закрила на детето“. Обществените възпитатели към комисията са също педагози.

МКБППМН-Любимец и всички училища в общината работят успешно със Сдружение „Шанс и закрила“-Хасково, използват тяхна методика за превенция.

Проектите на сдружението са многобройни и разнообразни, насочени към актуални за подрастващите теми:

- „Детска полицейска академия“;
- „Силни без насилие“;
- „Толерантни и равнопоставени“;
- „Равнопоставени в любовта“;
- „Стоп трафик“;

- „Сладкодумко“;
- „Успешни на пазара на труда“.

Разбира се не трябва да пропускаме работата на инспектор „Детска педагогическа стая“ с учениците. Срещите са съобразени с възрастта на подрастващите и са по теми за личната и пътната безопасност, за агресията, за престъпленията и наказанията, за наркотиците и закона, за правата и отговорностите на децата.

Отдел „Закрила на детето“ също оказва съдействие на педагозите. При констатирани рискове за дете, при допуснат голям брой неизвинени отсъствия, след подаден сигнал, специалистите от отдела проучват случая и започват работа с детето и неговото семейство.

4. Обобщение и изводи от анализа.

Анализът на потребностите от личностно развитие на децата и учениците в община Любимец, изготвен съвместно от представители на Общинска администрация, Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН), училища, детска градина, очертава реалната картина на образователната система в община Любимец. Посочва случващото се и трудностите в осъществяването на личностна подкрепа за децата и учениците в отделните институции.

Без съществени затруднения колективите на учебните заведения и детската градина реализират успешно значителна част от общата подкрепа за личностно развитие, като:

- екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- допълнително обучение по учебни предмети;
- допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- консултации по учебни предмети;
- занимания по интереси;
- информационно обслужване;
- грижа за здравето;
- ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.

При осъществяването на дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение педагозите търсят и получават подкрепа от МКБППМН, читалищата, спортните клубове, полицията, отдел „Закрила на детето“.

Истинско предизвикателство обаче се оказва реализирането на следните дейности от общата подкрепа за личностно развитие:

- кариерно ориентиране на учениците;
- осигуряване на общежитие;
- библиотечно-информационно обслужване;

- логопедична работа.

Училищата в община Любимец не разполагат със специалисти за кариерно ориентиране и използват услугите на Център за кариерно ориентиране-Хасково.

Така стои въпросът и с логопедичната работа. През 2019/2020 учебна година един логопед от РЦПППО-Хасково работи по график с децата на ресурсно подпомагане в СУ „Ж. Терпешев”, НУ „Хр. Ботев”, НУ „З.Стоянов”, ДГ „Рай”. За жалост такива специалисти няма на територията на община Любимец, за да бъде оказана помощ на учебните заведения.

Общежитие на територията на община Любимец няма. Учениците, които пътуват, ползват безплатен превоз до учебното заведение.

Относно библиотечно-информационното обслужване- само едно от учебните заведения (СУ „Ж. Терпешев”) има собствена библиотека. Това обаче не е сериозен проблем, тъй като учениците от всички училища могат свободно да ползват библиотечно-информационната база в НЧ „Братолюбие-1884”-Любимец. Там децата откриват не само разнообразна литература, но и модерни компютри, с които да работят.

Не така лесно изглежда осигуряването на допълнителна подкрепа за децата и учениците в община Любимец. Някои от дейностите не могат да се извършат самостоятелно от всяко училище, а изискват координирана общинска политика. Предизвикателствата могат да бъдат обобщени по следния начин:

- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- ресурсно подпомагане.

Сериозен проблем за училищата, детската градина и Общината е осигуряването на база и специалисти за психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация. Към настоящия момент такава възможност няма.

Относно рехабилитацията на децата с увреждания, подрастващите и техните семейства могат да ползват услугите на общинската „Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация-Любимец” ЕООД. Отличната материална база, екипът от специалисти, работещ в здравното заведение, предлаганите манипулации предоставят истинска подкрепа за пациентите.

Осигуряването на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда също изисква съвместни усилия от екипите на училищата, детската градина и Общината. За да не затрудняват детските и учебните заведения придвижването на децата с увреждания, са нужни много средства. Възможност за справяне с този проблем е кандидатстването по европейски проекти и тяхното реализиране.

Предизвикателство за училищата и детската градина е осигуряването на логопед, ресурсни учители за децата със специални потребности. Такива специалисти няма на територията на община Любимец. Няма и център за подкрепа за личностно развитие. Учебните заведения ползват услугите на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование-Хасково.

Възможен изход от трудната ситуация би бил Център за подкрепа за личностно развитие. На този етап обаче Община Любимец не разполага с материално-техническа база, с човешки и финансови ресурси за откриване на такъв център.

5. Заключение.

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира подкрепата за личностно развитие като неизменна част от правото на образование. Очертава и посоките на осигуряване на тази подкрепа. Така се поставя началото на промяна на цялата ни образователна система. Училищата, детските градини, общините се натоварват с нови задължения с цел насочване вниманието към всяко едно дете и ученик, към предоставяне на възможност не само за обучение, но и за личностно развитие. Предоставя се подкрепа, за чието осигуряване всички институции, имащи отношение към образованието, трябва да си подадат ръка и да работят заедно за защита интереса на детето.